

Handleiding

Opgesteld door de domeinwachters

>> Ontdekkingstocht voor
het 4°, 5° en 6° leerjaar

Tjakkie de specht
Ontdekt de Herfst

Provincie
Antwerpen

INLEIDING

Het zelf -doe pakket bestaat uit een bewegwijzerde route doorheen het park. De leerlingen moeten uitkijken naar spechtenfiguurtjes die in de bomen aangebracht zijn. Deze spechten wijzen met hun bek de te volgen richting aan. Op aangegeven stopplaatsen (een spechtenfiguur met de bek naar beneden) worden korte natuureducatieve opdrachten uitgevoerd. In totaal zijn er 5 opdrachten verspreid doorheen het park. Voor het uitvoeren van deze opdrachten is het raadzaam, de klas op te splitsen in 5 groepen.

De wandeling met inbegrip van de uit te voeren opdrachten neemt ongeveer 2 uur in beslag. Achteraan in deze handleiding vindt u een plattegrond waarop de route en de stopplaatsen aangegeven zijn.

Veel succes,
de wachters van het Rivierenhof

Tjakkie de specht

Tjakkie de specht

Tjakkie de specht

Wegbeschrijving:

- We vertrekken aan het gebouw van de domeinwachters
- We stappen naar de uitgang van het park, met het wachtersgebouw aan onze rechterkant.
- Vlak voor de uitgang gaan we linksaf.
- 30 m verder vind je boom 1.

OPDRACHT 1

HERKENNEN VAN BOMEN

We gaan even voor detective spelen! Vanaf hier zal je vijf genummerde bomen tegenkomen. Je krijgt ook een aantal identiteitskaarten mee. Elke identiteitskaart hoort bij een bepaalde boom. Vooraan op de kaart vind je de naam van de boom.

Achteraan staan gegevens over de vorm van de bladeren, de knoppen, de schors en zomeer.

Wanneer je een boom met een nummer tegenkomt, moet je de kenmerken van die boom vergelijken met de gegevens op de identiteitskaarten. Heb je problemen met sommige benamingen van bladvorm of bladrand, dan kan je als hulp het overzichtskaartje gebruiken.

MATERIAALLIJST

[identiteitskaarten](#)

[overzichtskaarten](#)

[bladvormen/bladeren](#)

Lukt het je de naam van elke boom te vinden?

Opgelet: deze opdracht start bij boom 1 en eindigt bij boom 5 ± 100m verder.

Oplossing:

1. (Zomer)eik 2. (Noorse)Esdoorn 3. Haagbeuk 4. Beuk 5. Linde

Dat bomen zaden krijgen, hebben jullie net ontdekt. In de kar zitten 7 potjes met namen van bomen op. Probeer op het einde van de wandeling van iedere boom een zaadje in het juiste potje te verzamelen. Hiervoor kan je de bomenzoekkaart gebruiken. In het potje met ? erop mag je zaadjes steken die je nog niet kent.

Wegbeschrijving:

Na boom 5 gaan we het bruggetje over. We steken de grote dreef over en volgen de weg langs de vijver. Aan het kruispunt begint de 2de opdracht aan de 2de boom

OPDRACHT 2

ZWAMMEN

Tjakkie: Links en rechts van de dreef die we nu doorwandelen, zal je heel wat zwammen tegenkomen. Hetgeen we zien is eigenlijk maar een klein stukje van de zwam. Het grootste gedeelte zit in de grond of in hout waarop de zwam groeit: de zwamvlok of het mycelium. De zwamvlok ziet eruit als een netwerk van draden.

MATERIAALLIJST

zoekkaart zwammen

spiegeltjes

invulblaadjes

Vele zwammen doen hetzelfde werk als de bodemdierpjes: ze breken dood materiaal (bladeren, hout, ...) af. Zulke zwammen groeien op de grond of op dode bomen. Andere zwammen vind je op levende bomen:

dat zijn parasieten. Ga in 5 groepjes op verkenning in de dreef. Ieder groepje neemt een zoekkaart, spiegeltje en invulblaadje mee. De zoekkaart helpt je de paddenstoelen te benoemen, met het spiegeltje kan je ook onder de paddenstoel kijken zonder hem af te breken.

TIP: kijk ook tussen de struiken en wat verder van de weg.

Wegbeschrijving:

We wandelen een stukje terug in de richting van de vijver en slagen af in het zijweggetje waar Tjakkie hangt. Aan het eerste kruispunt slaan we rechts af. Net na de brug is de volgende opdracht.

Tjakkie:
Onder de struiken gaan we op zoek naar bodemdiertjes. Zoek een plek langs beide kanten van de weg.....

OPDRACHT 3

BODEMDIERTJES

MATERIAALLIJST

- potloepjes of vergrootglas
- zoekkaart bodemdiertjes
- witte fotobakjes

Kijk vooral onder dorre bladeren, onder takjes en onder grote stukken hout. Zet de gevonden diertjes in een potloepje of petri-schaaltje. Zoek met behulp van de zoekkaart de naam van de diertjes.

Waarschijnlijk vind je tussen die wriemelende beestjes wel een pissebed. Lukt het je de pootjes van zo'n pissebed te tellen? JUIST !! Het zijn er 14. Pissebedden zijn dan ook geen insecten want die hebben er maar ... De pissebedden zijn van de familie van de kreeftachtigen.

Bodemdieren verrichten zeer nuttig werk voor de natuur. Ze zetten planten- en dierenresten om in voedingsstoffen die de planten kunnen opnemen! In de natuur bestaat er geen afval: alles wordt immers hergebruikt.

Op de kringloopkaart kan je zien dat alle organismen elkaar nodig hebben om te overleven. Vind je de gevonden diertjes terug?

TIP: kijk ook onder stenen en dood hout.

Wanneer je naar de volgende opdracht wandelt, kom je onderweg heel wat tonderzwammen tegen. Weet je nog: ook dood hout is een voedingsbron. En ik heb hier ooit nog gewoond, de echte speurneuzen vinden een spechtengat bij de T- splitsing.

Wegbeschrijving:

We gaan over de brug en wandelen rechtdoor tot we aan de vijver komen. Voor de vijver slaan we links af en wandelen een hele tijd door met de vijver aan onze rechterkant. De volgende opdracht is aan het kruispunt met de bruggen.

OPDRACHT 4

MATERIAALLIJST

A4 foto's watervogels
foto's watervogels op houten blokjes
luchtfoto van de vijver

Op of aan deze vijvers zitten heel wat vogels, voornamelijk watervogels. In de lente vind je hier andere soorten dan in de herfst. Dat heeft natuurlijk met de vogeltrek te maken. Ik ben geen watervogel, ik kan niet zwemmen. Mijn poten hebben geen lobben of zwemvliezen, maar ik kan dan weer wel in de bomen hangen.

Ga maar eens rustig aan de kant van de vijver of op een brug staan met een afbeelding van een watervogel. Kijk goed rond en probeer hem te vinden. Wanneer je hem gevonden hebt ga je naar de vijverafbeelding en leg je de afbeelding van de vogel op de plaats waar je hem gezien hebt.

Na 10 minuten verzamelen we rond de vijverafbeelding:

Welke vogels hebben we niet gezien?

Hoe zou dat komen?

Kennen jullie nog watervogels?

Hebben jullie speciale dingen opgemerkt?

Gedragingen, poten, veren,...?

Waarom zitten aalscholvers te zonnen?

Watervogels hebben een stuitklier bovenaan hun staart waar vet uitkomt. Met hun snavel zorgen de vogels ervoor dat het vet over de veren wordt verspreid. Hierdoor worden de veren niet nat, juist een duikpak! Een aalscholver heeft deze klier niet en moet daarom na ieder duik in de wind of de zon zitten om op te drogen.

Wegbeschrijving:

We wandelen van de vijver weg, aan het kruispunt gaan we naar links. Aan het volgende kruispunt gaan we naar rechts. Bij de 1ste splitsing gaan we naar rechts en bij de 2de gaan we naar links. We steken de grote weg over en gaan rechtdoor.

OPDRACHT 5

BOOMENDOOLHOF

MATERIAALLIJST

tasje met bladeren en vruchten

Je ziet hier in het gras een doolhof van paadjes lopen. Eigenlijk is het een determinatie-pad: het helpt ons de juiste naam van een boom te vinden.

Elk groepje krijgt een tasje mee met daarin een blad en een vrucht van een bepaalde boomsoort. Wat je dan moet doen is gewoon heel nauwkeurig de paadjes volgen. Af en toe kom je een boomschijf tegen waarop je een vraag vindt. Die vraag moet je dan beantwoorden met "ja" of "nee". Het pijltje bij het antwoord dat je koos, duidt aan welk paadje je verder moet volgen.

Zo blijf je te werk gaan tot je bij de naam van je boom terecht komt.

Als hulpmiddel kan je de overzichtskaartjes gebruiken die ons bij het spel met de identiteitskaarten ook al geholpen hebben.

Hé niet vergeten!! Hebben jullie alle zaden gevonden? Weten jullie ondertussen van welke boom het zaadje in het potje is.

Ziezo, dit was onze laatste opdracht. Hopelijk hebben jullie er plezier aan beleefd en hebben jullie ook iets bijgeleerd.

Het materiaal kan je terug binnenbrengen in het wachtersgebouw.

Hopelijk zie ik jullie nog eens terug in het Rivierenhof!

